

De Wet op de Defensiegereedheid mag niet doorgaan.

Inleiding

De Wet op de Defensiegereedheid (WODG) is een ingrijpend wetsvoorstel dat verstrekkende gevolgen heeft voor het functioneren van onze democratische rechtsstaat, de ruimtelijke ordening en het maatschappelijk vertrouwen in de overheid. Hoewel het belang van nationale veiligheid wordt erkend, mag dit niet ten koste gaan van fundamentele rechtsbeginselen, natuurbescherming en bestuurlijke zorgvuldigheid. Er zijn meerdere zwaarwegende redenen om dit wetsvoorstel niet in te voeren, te weten:

1. Natuur en leefomgeving raken in het gedrang

De voorgestelde wet stelt militaire belangen boven natuur- en milieubescherming. Daarmee komt onder meer de bescherming van Natura 2000-gebieden, stiltegebieden en kwetsbare ecosystemen structureel onder druk te staan. Ook omwonenden kunnen geconfronteerd worden met overlast en gezondheidsrisico's zonder dat hun belangen nog even zwaar meewegen.

2. Milieu- en gezondheidseffecten onvoldoende geborgd

De WODG maakt het mogelijk om grote militaire activiteiten op te starten zonder dat daar vooraf een volwaardige milieueffectrapportage (MER) of gezondheidseffectanalyse tegenover staat. Daarmee worden risico's voor mens, dier en milieu niet goed inzichtelijk gemaakt – laat staan voorkomen.

3. Spanningen tussen bestuurslagen worden vergroot

De WODG verstoort de verhouding tussen Rijk, provincies en gemeenten. Besluitvorming die eenzijdig vanuit Defensie wordt opgelegd kan leiden tot bestuurlijke conflicten, blokkades en verlies aan wederzijds vertrouwen – met als gevolg dat gezamenlijke gebiedsontwikkeling stagneert.

4. Draagvlak verdwijnt, weerstand groeit

De aanpak van de WODG wekt vooral weerstand. In plaats van samen met de samenleving te zoeken naar evenwichtige oplossingen, kiest de overheid voor een top-down benadering die vertrouwen ondermijnt. Zonder maatschappelijk draagvlak kan ook Defensie haar doelen niet effectief realiseren.

5. Democratische controle wordt buitenspel gezet

De WODG introduceert een parallel besluitvormingsproces waarin Defensie vergaande bevoegdheden krijgt zonder dat burgers, provincies of gemeenten nog effectief bezwaar kunnen maken. Participatie- en inspraakrechten worden fors beperkt. Daarmee wordt het fundament van onze democratische rechtsorde ondergraven: besluitvorming moet transparant, toetsbaar en met inspraak van betrokkenen plaatsvinden.

6. Uitzonderingsrecht wordt permanent beleid

De wet geeft Defensie niet tijdelijk, maar structureel bevoegdheden die normaal alleen in crisissituaties worden toegestaan. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling: het uitzonderingsrecht dreigt hiermee te verworden tot standaard instrument, met blijvende gevolgen voor ruimtelijke besluitvorming en rechtszekerheid.

7. Onduidelijke reikwijdte en vage begrippen

Begrippen als “defensiegereedheid” en “vitale militaire belangen” zijn in de wet onvoldoende gedefinieerd. Dit leidt tot grote interpretatieruimte en juridische onzekerheid. Burgers, bedrijven en lokale overheden weten daardoor niet waar ze aan toe zijn. Dat is in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel.

8. Precedentwerking: risico op uitholling van het systeem

Door voor Defensie een uitzonderingsregime te creëren, ontstaat het risico dat andere ministeries dit voorbeeld volgen. Zo wordt het zorgvuldig opgebouwde systeem van ruimtelijke ordening, waarin belangen worden afgewogen en bestuurlijke evenwichtigheid wordt nagestreefd, stukje bij beetje afgebroken.

9. Risico op schending van internationale verplichtingen

Nederland heeft zich gebonden aan verdragen die participatie, milieubescherming en rechtsbescherming waarborgen, zoals het Verdrag van Aarhus. Door de WODG in te voeren, loopt Nederland het risico om deze verdragsverplichtingen te schenden, met juridische procedures en reputatieschade tot gevolg.

10. Er zijn al voldoende juridische mogelijkheden

Binnen het huidige wettelijk stelsel bestaan al tal van instrumenten waarmee Defensie ruimtelijke belangen kan beschermen, zoals via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en specifieke instructieregels. Er is geen concrete noodzaak aangetoond waarom deze nieuwe wet echt onmisbaar zou zijn.

Conclusie

De Wet op de Defensiegereedheid is geen zorgvuldige of noodzakelijke wet, maar een structurele uitholling van democratische controle, milieubescherming en rechtszekerheid. Defensie verdient steun bij het vervullen van haar taak – maar die steun vergt vertrouwen, transparantie en medezeggenschap. Deze wet biedt het tegenovergestelde. Om die reden mag de WODG niet worden aangenomen.